

Lumijoki
Arjen luksusta

Lumijoen kunnan kotouttamisohjelma

2022 - 2025

Sisällys

Johdanto	3
1. Keskeisiä käsitteitä.....	4
2. Kotoutumisen edistäminen	5
3. Kunnan valtiolta saamat korvaukset.....	6
4. Lumijoella asuvat ulkomaalaiset.....	7
5. Maahanmuuttajien palvelut Lumijoella	7
5.1. Maahanmuuttajien ja pakolaisten vastaanotto kuntaan	7
5.2. Toimeentulotuen myöntäminen ja Kelan etuudet	8
5.3. Yhteistyön toiminnan koordinointi	8
5.4. Tiedottaminen ja konsultointi	8
5.6. Terveystieteiden palvelut.....	9
5.7. Vanhusten ja vammaisten palvelut	9
5.8. Sivistyspalvelut.....	9
5.8.1. Opetuspalvelut	9
5.8.2. Maahanmuuttaja- ja pakolaislasten varhaiskasvatus.....	10
5.8.2. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut	11
5.9. Aikuisen maahanmuuttajan opiskelu- ja työllistymis- ja palvelut	11
6. Kolmannen sektorin toiminta.....	12

Johdanto

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Lain tavoitteena on vastata aiempaa paremmin lisääntyneeseen maahanmuuttoon ja yhteiskunnan monimuotoistumiseen. Yksilötasolla tavoitteena on tukea ja edistää kotoutumista ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotouttamislaki koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on ulkomaalaislain (301/2004) mukainen oleskelulupa, rekisteröity oleskeluoikeus tai oleskelukortti.

Kotouttamislain lisäksi kotouttamisohjelman laadintaa ohjaa yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), jonka mukaan viranomaisen tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista. Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautuneisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kotouttamistyöhön kuuluu tiedotus, ohjaus ja perehdytys yhteiskuntaan, alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laadinta sekä kokonaisvaltainen kotoutumisen edistäminen yhteistyössä muiden viranomaisten vapaaehtoistoimijoen sekä asiakkaiden itsensä kanssa.

Tämä Lumijoen kunnan kotouttamisohjelma on suunniteltu vuosille 2022–2025; aiempi kotouttamisohjelma on vuodelta 2013. Tämä päivitetty versio korvaa täysin aiemman ohjelman – vuosien varrella on tullut useita lakimuutoksia, ja maahanmuuttotilanne on muuttunut paljon vuosien aikana.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) säädetään sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymisestä perustetuille uusille hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Tässä suuressa uudistuksessa järjestämisvastuu kotouttamisesta jää kuitenkin kunnille. Kotoutumisessa sosiaali- ja terveyspalvelut ovat merkittävässä asemassa, joten hyvin tärkeää on kunnan ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön toimiminen. Kotouttamisohjelma on Lumijoella laadittu yhteistyössä kaikkien kunnan toimialueiden kanssa.

Myös kotoutumislakia ollaan uudistamassa: kotoutumislain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 6.10.2022. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1. 2025, samanaikaisesti työvoimapalvelu-uudistuksen kanssa. Tässä tulevassa työ- ja elinkeinopalvelujen uudistuksessa tullaan siirtämään työllisyyspalvelut työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille. Uuden kotoutumislain tavoitteena on parantaa maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edellytyksiä jo kotoutumisen alkuvaiheessa. Uusi laki vahvistaisi kuntien vastuuta kotoutumisen edistämisestä ja pakolaisten vastaanotosta. Lakiesityksessä kotoutumista edistävät palvelut esitetään järjestettäväksi osana kunnan kotoutumisohjelmaa sekä muina palveluina, joita ovat kunnan, hyvinvointialueen ja Kelan palvelut sekä järjestöjen, yhdistysten ja yhteisöjen toiminta.

Uuteen kotoutumislakiin on tulossa myös säädöksiä uusista valtakunnallisista kotoutumisen edistämisen tietojärjestelmäpalveluista. Kunnille esitetään velvollisuutta käyttää uutta kotoutumisen valtakunnallista asiakastietojärjestelmää kotoutumispalvelujen toimeenpanossa.

1. Keskeisiä käsitteitä

Kotouttamisohjelma on kunnan suunnitelma, jolla edistetään kotoutumista ja monialaista yhteistyötä paikallistasolla. Ohjelman tulee sisältää suunnitelma tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa sekä selvitys siitä, miten palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia taitoja ja tietoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumissuunnitelma on yksilökohtainen suunnitelma kotoutumisen edistämiseksi. Kotoutumissuunnitelma tehdään henkilölle, joka on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi tai saa toimeentulotukea.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka tarkoittaa kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä muuttoperusteesta riippumatta. Maahanmuuttaja on henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai oikeudella.

Työperusteinen maahanmuuttaja on henkilö, joka on tullut Suomeen työn vuoksi. EU:n ulkopuoliset kansalaiset tarvitsevat työntekijän/elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan.

Pakolainen on YK:n määritelmän mukaan henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Kotouttamislaissa pakolaisiksi rinnastetaan turvapaikan hakijat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella tai tietyillä muilla perusteilla.

Paluumuuttaja on ulkomailla asunut henkilö, joka muuttaa takaisin synnyinmaahansa. Inkerinsuomalaisilta paluumuuttajilta vaaditaan, että heidän vanhemmistaan tai isovanhemmista kaksi ovat olleet suomalaisia.

Toisen sukupolven maahanmuuttaja on Suomessa syntynyt maahanmuuttajan lapsi.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle on myönnetty pakolaisstatus YK:n pakolaisasiain toimiston puolesta, ja hän saa puu maahan Suomen eduskunnan määrittelemän pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikan saadessaan turvapaikanhakija saa pakolaisstatuksen. Turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan esimerkiksi humanitaarisiin perustein tai suojelun tarpeen vuoksi. Turvapaikanhakijat eivät ole kunnan kotouttamisohjelman piirissä ennen oleskeluluvan saamista.

Kansainvälistä suojelua saava on henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulotuen turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuki muodostuu työmarkkina- ja/tai toimeentulotuesta.

Vastaanottokeskus on paikka, joka tarjoaa asuinpaikan turvapaikkaa hakeville. Vastaanottokeskus järjestää lakisääteiset vastaanottopalvelut turvapaikanhakijoille.

2. *Kotoutumisen edistäminen*

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti.

Kotouttamislain mukaan kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa. Toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä (KoToL 29 §, 30§)

Valtioneuvosto vahvistaa valtion kotouttamisohjelman, mikä on viimeksi vahvistettu vuosille 2016–2019. Valtion kotouttamisohjelman 2021–2023 valmistelu on meneillään ja yhdistyy eduskunnan edellyttämän kotoutumisen selonteon valmisteluun. Valtion kotouttamisohjelman neljä hallitusohjelmaan perustuvaa tavoitealuetta ovat:

1. tuodaan maahanmuuttajien oman kulttuurin vahvuudet osaltaan vahvistamaan Suomen innovaatiokykyä
2. tehostetaan kotouttamista poikkihallinnollisesti
3. lisätään valtion ja kuntien välistä yhteistoimintaa kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa
4. kannustetaan avointa keskustelua maahanmuuttopolitiikasta, eikä rasismia sallita.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa mm. kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. ELY-keskusten vastuulla on kotouttamisen alueellinen kehittäminen, yhteistyö, yhteensovittaminen ja seuranta, mikä pitää sisällään mm. kuntien ja TE-toimistojen ohjausta, neuvontaa ja tukemista. Kunta voi tehdä ELY-keskuksen kanssa sopimuksen maahanmuuttajien kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimus on monivuotinen ja sitä tarkistetaan vuosittain. ELY-keskus korvaa kunnalle laskennallisen perusteen tai todellisten kustannusten mukaan lainsäädännön mukaisista kotouttamistoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset.

Kotoutumislain (7 §) mukaan maahanmuuttajien tulee saada tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, saatavilla olevista palveluista sekä kotoutumistoimenpiteistä. Varhainen tiedonsaanti edistää kotoutumista ja vaikuttaa maahanmuuttajien sopeutumiseen. Lisäksi kunnan tulee edistää kotoutumista kaksisuuntaisena prosessina eli maahanmuuttajan ja yhteiskunnan

vuorovaikutteisena kehityksenä. Kunta ja TE-toimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä ja niihin ohjaamisesta.

Lumijoen kunnassa kotoutumista pyritään edistämään:

1. tiedottamalla maahanmuuttajille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa
2. tiedottamalla saatavilla olevista palveluista ja kotouttamistoimenpiteistä sekä ohjaamalla maahanmuuttajat palveluiden piiriin; lapsilla on lainsäädännön nojalla erityinen oikeus opetukseen ja erityiseen suojeluun
3. tukemalla maahanmuuttajien suomen kielen opiskelua
4. kannustamalla kuntalaisia ottamaan maahanmuuttajia mukaan tavanomaiseen elämään sekä yksilö- että yhteisötasolla, kolmannen sektorin toimijat ovat aktiivisesti mukana toiminnassa
5. osallistamalla maahanmuuttajia yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään kantaväestön kanssa tasavertaisesti ottaen kuitenkin huomioon kunkin omat kyvyt ja mahdollisuudet
6. tiedottamalla kuntalaisille maahanmuuttajien asioista, elinoloista sekä kulttuurista ja näin luomalla edellytyksiä suvaitsevaisen ja monikulttuurisen yhteisön kehittymiselle

Lumijoella kotouttamistyön vahvuutena ovat pieni organisaatio ja toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken, mikä mahdollistaa yksilöllisen kotouttamisen sekä palvelujen tarjoamisen nopeasti ja joustavasti. Lumijobilla järjestetään viikoittain kuntalaisten ja maahanmuuttajien iltapäiväkahvitilaisuuksia, kirjastolla järjestetään maksutonta suomen kielen opetusta. Myös kuntamme muissa palveluissa kuten varhaiskasvatuksessa, koulu- ja nuorisotoimessa otetaan huomioon maahanmuuttajien tarpeita.

3. Kunnan valtiolta saamat korvaukset

Kunnat ovat kotoutumislain mukaisesti oikeutettuja valtion maksamiin korvauksiin kotoutumispalveluiden järjestämisestä. Korvaukset on tarkoitettu pakolaisten ohjaukseen ja neuvontaan sekä muuhun heidän kotoutumistaan tukevaan toimintaan. Korvausten edellytyksenä on kotoutumislain mukaisesti tehty kunnan kotouttamisohjelma ja ELY-keskuksen kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

KEHA-keskus korvaa kunnille pakolaisten vastaanottoon liittyviä kustannuksia:

- Pakolaisten vastaanottoon liittyvät korvaukset
- Paluumuuttoavustukseen liittyvät korvaukset
- Toimeentulotukeen liittyvät korvaukset

Lisäksi KEHA-keskus korvaa kunnille seuraavia kustannuksia:

- entisen Neuvostoliiton alueelta tuleviin henkilöihin liittyvät kustannukset
- maahanmuuttajien alkukartoitusten toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset

Erityiskustannuskorvauksia haettaessa kunnan pitää ensin tehdä ELY-keskukselle hakemus, jonka perusteella ELY-keskus ja kunta tekevät erityiskustannussopimuksen.

Erityiskustannussopimuksen perusteella ja todellisten kustannusten mukaan haettavat korvaukset haetaan ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta (KEHA-keskus).

Laskennallisten kustannusten korvaukset KEHA-keskus maksaa kunnille automaattisesti ilman erillistä hakemusmenettelyä.

Jokaisesta vastaanotetusta henkilöstä maksetaan laskennallista korvausta siten, että

- yli 7-vuotiaan henkilön osalta maksetaan 2 300 euroa vuodessa
- ja enintään 7-vuotiaan henkilön osalta maksetaan 6 845 euroa vuodessa. (2022)

Korvausaika on neljä vuotta kiintiössä tulleista henkilöistä ja kolme vuotta turvapaikkamenettelyn kautta tulleista henkilöistä.

Kohderyhmään kuuluvat henkilöt huomioidaan myös valtionosuuksissa, joita kunnille maksetaan oppivelvollisuusikäisten maahanmuuttajalasten määrän mukaan. Työ- ja elinkeinohallinto rahoittaa lisäksi kotoutumiskoulutusta ja opetushallinto valmistavaa opetusta.

Kotouttamislain uudistamishdotuksen mukaan kustannusten korvauksiin on tulossa muutoksia: valtio maksaisi edelleen kunnille kansainvälistä suojelua saavien vastaanotosta ja palveluiden järjestämisestä aiheutuvista kuluista, mutta alkukartoituksia ja tulkkauksesta aiheutuvia kustannuksia ei enää korvattaisi erikseen; erityiskustannusten ja osa tulkkaus- ja käännöskustannusten korvauksista siirryttäisiin maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen eikä korvauksia maksettaisi enää erikseen.

4. Lumijoella asuvat ulkomaalaiset

Lumijoelle saapuu vuosittain maahanmuuttajia, jotka ovat saaneet oleskeluluvan työn, avioliiton tai jonkun muun syyn, esim. suomalaisten sukujuurien perusteella. Lumijoella oli 31.12.2021 väestörekisterikeskuksen tilaston mukaan 2018 asukasta, joista ulkomaalaistaustaisia oli 28 henkilöä eli 1,4 % väestöstä. Suurin osa ulkomaalaisista on ukrainalaisia.

Vuonna 2022 Ukrainan sota on kasvattanut Lumijoelle tulleiden ukrainalaisten määrää. Lumijoella on aiemmin ollut paljon työperäistä maahanmuuttoa sekä kausityöntekijöitä. Sodan myötä myös kausityöntekijöiden perheitä ja sukua on tullut Lumijoelle tilapäisen suojelun turvin. Kesällä 2022 tilapäistä suojelua vailla olleita oli Lumijoella n. 50 henkilöä. Osa heistä on jäänyt Lumijoelle asumaan pidemmäksi aikaa, osa muuttanut jo pois.

Lumijoen kunta on tehnyt sopimuksen Ruukin vastaanottokeskuksen kanssa ukrainalaisten, tilapäistä suojelua saavien, vastaanotosta.

5. Maahanmuuttajien palvelut Lumijoella

5.1. Maahanmuuttajien ja pakolaisten vastaanotto kuntaan

Kunnassa on nimetty maahanmuuttajien ja pakolaisten asioista vastaava henkilö. Maahanmuuttajia tulee kuntaan työn, avioliiton tai jonkun muun syyn takia ennakoimattomasti. Näiden yksittäisten henkilöiden tai heidän perheidensä kotouttamisesta vastaa sosiaalipalvelut

yhdessä verkostotoimijoidensa kanssa. Hyvinvointialue vastaa maahanmuuttajien tarvitsemista sosiaalipalveluiden järjestämisestä vuoden 2023 alusta alkaen.

Käytännössä ELY-keskus tiedustelee, voiko kunta vastaanottaa pakolaisen. Jos vastaus on kunnasta myönteinen, ELY-keskus lähettää kuntapaikkailmoituksen kuntaan, joka ohjautuu maahanmuuttotyön yhdyshenkilölle. Muut kuin pakolaistatukseen saaneet turvapaikanhakijat voivat ohjautua kuntaan asumaan myös muita teitä esim. työnantajan kautta.

Maahanmuuttotyön yhdyshenkilö auttaa asunnon saannissa ja tarvittaessa asunnot kalustetaan valmiiksi ennen asiakkaan muuttoa. Vapaaehtoiset voivat auttaa mm. keräämällä lahjoitustavaroita.

Kuntaan muuton jälkeen ensimmäisinä päivinä avustetaan käytännön asioissa: opastaminen, pankkitilin avaaminen, ajanvaraus Kelalle, vapaaehtoisten tuen järjestäminen, koulun tai päivähoidon aloittaminen ja TE-toimistoon yhteyden saaminen.

5.2. Toimeentulotuen myöntäminen ja Kelan etuudet

Maahanmuuttajan tulee hakea pääsyä Kelan hoitaman sosiaaliturvan piiriin. Kela antaa kirjallisen päätöksen sosiaaliturvan piiriin pääsystä. Jos päätös on myönteinen, saa asiakas Kela-kortin. Suomeen muuttoa pidetään vakituisena silloin, kun henkilö muuttaa Suomeen paluumuuttajana, pakolaisena tai turvapaikanhakijana, jolle on myönnetty vähintään vuoden oleskeluun oikeuttava lupa. Asumista pidetään vakituisena myös silloin, kun henkilöllä on vakinainen työsuhde Suomessa tai vähintään kahdeksi vuodeksi solmittu työsopimus. Jos tarkoitus on muuttaa Suomeen tilapäisesti, yleensä ei ole oikeutta Kelan sosiaaliturvaetuuksiin.

Toimeentulotuen myöntää Kela. Tarvittaessa kunnan sosiaalitoimi voi myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea perusturvalautakunnan ohjeistuksen mukaan (nämä tuet siirtyvät v. 2023 alussa hyvinvointialueen vastuulle). Kela myöntää myös lapsiperheiden tuet, sairausvakuutuksen, kuntoutuksen, työttömän perusturvan, asumistuen, opintotuen ja vähimmäiseläkkeet. Lisäksi Kela huolehtii vammaisuuksista, sotilasavustuksista sekä maahanmuuttajan tuesta.

Kelan asiakkailla on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen, jos asiointi ei onnistu omalla äidinkielellä. Infopankki.fi -sivustolle on koottu runsaasti tietoa elämisestä ja asumisesta Suomessa.

5.3. Yhteistyön toiminnan koordinointi

Lumijoen kunnan maahanmuuttajien kotouttamisohjelman toimintaperiaate on verkostoitunut toiminta eri hallintokuntien viranhaltijoiden ja muiden tahojen välillä. Maahanmuuttajat ovat Lumijoen kuntalaisia, jotka käyttävät samoja palveluja kuin kuka tahansa kuntalainen. Kunnassa on nimetty henkilö, joka hoitaa maahanmuuttajien asioita ja tarvittaessa tekee kiinteää yhteistyötä eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kesken.

5.4. Tiedottaminen ja konsultointi

Maahanmuuttaja-asioista tiedottamisessa noudatetaan kunnan tiedottamisen strategiaa ja alueellisten sekä valtakunnallisten viranomaisten tiedottamisohjeita.

Tiedottaminen toteutetaan yksilöllisyyden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaatteita kunnioittaen sekä huomioiden salassapito- ja vaitiolovelvollisuussäädökset.

5.6. Terveysterveystarvopalvelut

Lumijoen kunnan terveystarvopalvelut vastaa maahanmuuttajien terveystarvahuoltoon liittyvistä palveluista, myös hammashuollosta vuoden 2022 loppuun saakka. Sen jälkeen vastuu palveluiden järjestämisestä ja tarjoamisesta siirtyy hyvinvointialueelle.

Maahanmuuttajaryhmälle/pakolaisryhmälle terveystarkastukset toteutetaan erillisen suunnitelman mukaan, johon vaikuttaa mm. tulomaa ja terveydentila. THL on laatinut näistä erilliset ohjeet. Terveystarkastuksissa huomioidaan mahdolliset erilaiset kulttuurierot terveystarvahuoltoon liittyvissä asioissa.

Maahanmuuttajien tulovaiheeseen sijoittuvissa terveystarkastuksissa hyödynnetään kansallisia ohjeistuksia. Alkuvaiheen jälkeen maahanmuuttajat ovat terveystarvopalveluiden asiakkaina yhdenvertaisia kuntalaisia.

Terveystarvopalveluiden vastuuhenkilöinä on johtava lääkäri vuoden 2022 loppuun saakka ja sen jälkeen hyvinvointialueen nimeämä vastuuhenkilö.

5.7. Vanhusten ja vammaisten palvelut

Lumijoen kunnan kotouttamisohjelmassa lähtökohtana on, että kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa myös iäkkäille maahanmuuttajille. Heidän kohdallaan huomioidaan henkilön ikä, henkinen vireys, fyysinen toimintakyky, lukutaito, aikaisempi kielitaito ja lähtömaan kulttuuri.

Vanhuksille pyritään järjestämään kotoutumista tukevaa toimintaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden ja/tai seurakunnan kanssa. Selvitetään mahdollisuudet järjestää esim. kerhotoimintaa, joka sisältää mm. yhteiskuntatietoutta ja samalla tukisi sosiaalisten suhteiden syntymistä ja kielitaidon kohenemistä.

Vanhusten ja vammaisten kotihoito palveluna tukee iäkkäiden ja vammaisten selviytymistä kotona antamalla tukipalveluja, omaishoidon tukea sekä hoiva- ja hoitopalveluita. Maahanmuuttajien vanhus- ja vammaispalvelut toteutetaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muidenkin palvelua tarvitsevien lumijokisten.

Ikääntyneiden prosessin vastuuhenkilö on vanhusten ja vammaisten palveluvastaava vuoden 2022 loppuun saakka ja sen jälkeen hyvinvointialueen nimeämä vastuuhenkilö.

5.8. Sivistyspalvelut

5.8.1. Opetuspalvelut

Valmistava opetus

Peruskouluikäiset maahan muuttavat oppilaat osallistuvat peruskoulun valmistavaan opetukseen. Valmistavan opetuksen tarkoituksena on, että oppilas selviää riittävästi suomen kielellä ja sopeutuu suomalaiseen kouluun. Pääpaino opetuksessa on suomen kielellä, muita oppiaineita opetetaan kunkin oppilaan ikä- ja taitotason mukaan.

Taito- ja taideaineissa oppilaat pyritään integroimaan ikätasoa vastaavaan suomalaiseen luokkaan mahdollisuuksien mukaan. Valmistavan opetuksen kesto on joustava ja jakson jälkeen oppilas siirtyy hänelle parhaiten sopivaan luokkaan tai jatkoryhmään.

Opetuspalveluiden vastuuhenkilönä on sivistysjohtaja-rehtori.

5.8.2. Maahanmuuttaja- ja pakolaislasten varhaiskasvatus

Päiväkoti- ja esiopetusikäisten lasten varhaiskasvatukseen sijoittuminen valmistellaan ensin esitietojen perustella ja lopulliset toimet tehdään vasta, kun henkilöt on tavattu ja heidän kanssaan on keskusteltu erilaisista vaihtoehdoista. Perheen tarpeiden mukaisesti järjestetään lapsille päiväkodista mahdollisimman sopiva osapäiväinen tai kokopäiväinen varhaiskasvatuspaikka riippuen resursseista ja perheen tarpeesta. Perheelle tarjotaan myös mahdollisuutta osallistua avoimen päiväkodin toimintaan. Varhaiskasvatus- ja esiopetusasioiden neuvonnassa ja suunnittelussa käytetään apuna tulkkia.

Varhaiskasvatuksen pedagogisissa ratkaisuissa, toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta olemassa olevien varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien lisäksi. Vanhempien kanssa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai esiopetuksen oppimissuunnitelma, joihin tarvittaessa sisällytetään lapsen kuntoutussuunnitelma. Yhteistyön onnistuminen edellyttää tulkin käyttöä varsinkin maahantulon alkuvaiheessa.

Lapsen kehitystä ja oppimista havainnoidaan ja tuetaan lapsen päivittäisessä toimintaympäristössä. Suomen kielen opetus ja oppiminen nivoutuu pääosin päiväkodin suunniteltuun arkeen ja luonnollisiin vuorovaikutustilanteisiin lasten välillä ja aikuisten kanssa. Leikin ja toiminnallisten opetusmenetelmien käytöllä pienryhmissä vahvistetaan suomen kielen ja oppimisvalmiuksien kehittymistä.

Varhaiskasvatuksen kasvattajilla tulee olla oman kulttuurin tuntemukseen ja kunnioitukseen pohjautuva myönteinen asenne muita kulttuureja kohtaan. Jotta lapsi voisi kokea taustansa liittyvän kaksikulttuurisuuden vahvuutena, tulee aikuisten ja koko kasvuympäristön välittää tätä arvostusta. Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa. Vanhempia kannustetaan välittämään lapselleen omaa äidinkieltään, ajatteluaan, perinteitään ja tapojaan, jotka ovat tärkeitä lapsen identiteetin muodostumiselle.

Maahanmuuttajalasten esiopetus toteutetaan Lumijoen esiopetuksen opetussuunnitelman toiminta-ajatuksen sekä yleisten kasvatus- ja oppimistavoitteiden mukaisesti, kuitenkin aina lapsen yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta huomioiden.

Esiopetuksessa pääpaino on kokonaisvaltaisessa kasvun tukemisessa; opetuksen pitää antaa lapselle mahdollisuus muodostaa itsestään myönteinen minäkuva sekä vahvistaa lapsen omaa kieli- ja kulttuuri-identiteettiä. Opetuksella tuetaan suomen kielen ja mikäli mahdollista myös lapsen oman äidinkielen kehittymistä sekä mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin.

Vastuuhenkilönä on varhaiskasvatusjohtaja.

5.8.2. Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen palvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi tarjoaa laajasti harrastusmahdollisuuksia, joilla voidaan edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista. Vapaa-ajan- sekä nuorisotoiminnan toiminta-ajatuksena on erilaisuuden hyväksyminen kaikissa muodoissa. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoja sekä nuorisotoimintaa voidaan tuottaa Lumijoen kunnan omina palveluina. Tärkeänä nähdään yhteistyö kunnan alueella toimivien urheiluseurojen, seurakunnan ym. kanssa

Kotouttamisohjelmassa lähtökohta on, että mikäli maahanmuuttajaryhmän vastaanottamista valmistellaan, yhteistyötä tehdään jo ennen kuin ryhmä on saapunut. Yhteistyön lähtökohtana ovat ennakotiedot ja niiden pohjalta laaditut suunnitelmat tarvittavista kursseista. Limingan kansalaisopisto toteuttaa vuosittain runsaasti eri alojen kursseja, joihin maahanmuuttaja voi osallistua yhdessä muiden kurssilaisten kanssa. Pääpaino kursseissa on suomen kielen oppiminen osana kotoutumista.

Kotouttamistilanteessa toiminnot ja yhteistyöt muiden toimijoiden kanssa suunnitellaan tilannekohtaisesti.

Vapaa-aikatoimen vastuhenkilönä toimii kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja.

5.9. Aikuisen maahanmuuttajan opiskelu- ja työllistymispalvelut

TE-toimiston osuus maahanmuuttajien kotoutumisessa on merkittävä. TE-toimiston kautta maahanmuuttajat voivat hakeutua työhön, koulutuksiin, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen tai kuntouttaviin toimenpiteisiin.

Alle kolme vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat kuuluvat kotouttamislain piiriin. TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma laaditaan määräajaksi kerrallaan ja se sisältää konkreettisia toimenpiteitä esim. työharjoitteluun tai koulutukseen hakeutumisesta. Ensisijaisena tavoitteena on saada riittävä suomen kielen taito sekä oppia tuntemaan suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää.

TE-toimisto on tärkeä yhteistyökumppani kotouttamisessa. Pääsääntöisesti yhteistyö maahanmuuttajan henkilökohtaisen kotouttamissuunnitelman laatimisessa tapahtuu kunnan maahanmuuttovastaavan kanssa.

Työhallinnon palvelut kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttajille toteutuvat siten, että TE-toimistoon työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelmassa kartoitetaan maahanmuuttajan työmarkkina-avalmiuksia, omia tavoitteita ja suunnitelmia sekä sovitaan konkreettisesti niistä toimenpiteistä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia työelämässä, koulutuksessa sekä muussa yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittavia valmiuksia. Työnhakijaksi rekisteröitynyttä maahanmuuttajaa tiedotetaan oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan työnhakijana, eri palveluvaihtoehdoista sekä avointen työpaikkojen tiedonlähteistä.

Yksi keskeisimmistä kotouttamisen välineistä on kotoutumiskoulutus, jota ELY-keskus hankkii työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) asiakkaina oleville maahanmuuttajille. Koulutusta hankitaan tarvelähtöisesti niille paikkakunnille, joilla on riittävän kokoinen koulutusta tarvitseva ryhmä. Tarvittaessa asiakkaita myös ohjataan muilla paikkakunnilla järjestettävään koulutukseen. Lumijoelle

sopivaa kotoutumiskoulutusta on hyvin tarjolla Oulussa, ja näitä koulutuksia voidaan tarvittaessa hyödyntää.

Työvoimavirkailijat toimivat kotoutumissuunnitelmien laatimisessa yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa silloin, kun kotoutuja on myös sosiaalitoimen asiakas. Tarvittaessa käytetään tulkkia.

Kotoutumissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään työvoimavirkailijan ja asiakkaan säännöllisissä tapaamisissa. Olennaista on tunnistaa asiakkaan osaamistausta ja elämäntilanne sekä löytää tähän kokonaisuuteen kulloinkin parhaiten soveltuvat palveluvaihtoehdot. Kotoutumisen alkuvaiheessa kielen opiskelu ja omaan ympäristöön tutustuminen voivat olla etusijalla. Ammatillisten suunnitelmien merkitys kasvaa, kun hakija hallitsee perustaidot ja kykenee toimimaan uudessa ympäristössään. Erityisesti heikon kielitaidon ja koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien työelämään sijoittuminen vaatii usein vuosia kestävästä palveluprosessista.

6. Kolmannen sektorin toiminta

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan pääasiassa järjestöjä, säätiöitä ja osuuskuntatoimintaa, joiden toiminta on voittoa tavoittelematonta ja yksityistä. Usein myös seurakunnan toiminta luetaan kolmanteen sektoriin. Lumijoen kunta koordinoi kotoutumisen yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa.

Lumijoen kunnan ja Oulun läheisyys sekä hyvät kulkuyhteydet mahdollistavat myös Oulussa toimivien järjestöjen ja yhteisöjen palveluiden käyttämisen.

Kotouttamisohjelmaa tehdään tarvittavat muutokset lainsäädännön muuttuessa.

